

eNOS GENI T786C POLIMORFIZMINING GEMODIALIZDAGI BEMORLARDA YURAK-QON TOMIR ASORATLARI RIVOJLANISHI BILAN BOG'LIQLIGI

Eshmetova Sabohat Ilxomovna- tayanch doktorant

Jabbarov Ozimboy Otaxonovich-

t.f.d., professor, ilmiy rahbar

Toshkent davlat tibbiyot universiteti 2-son fakultet va gospital

terapiya, nefrologiya va gemodializ kafedrası

O'zbekiston, Toshkent

Dolzarbliqi. Surunkali buyrak kasalligining terminal bosqichida dasturiy gemodializ olayotgan bemorlarda yurak-qon tomir asoratlari kasallik kechishi va prognozini belgilovchi muhim omillardan hisoblanadi. Endotelial disfunktsiya ushbu asoratlarning patogenezi muhim o'rin tutadi. Endotelial azot oksidi sintazasi - eNOS fermentini kodlovchi genning T786C polimorfizmi NO sintezi va qon tomir endoteliysi funksional holatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli ushbu genetik variantlarning gemodializdagi bemorlarda yurak-qon tomir asoratlari bilan bog'liqligini o'rganish dolzarb hisoblanadi.

Kalit so'zlar: surunkali buyrak kasalligi, gemodializ, yurak-qon tomir asoratlari, eNOS, T786C polimorfizmi, endotelial disfunktsiya.

Tadqiqot maqsadi. Dasturiy gemodializ olayotgan bemorlarda eNOS geni T786C polimorfizmining allel va genotipik variantlari tarqalishini hamda ularning yurak-qon tomir asoratlari rivojlanishi bilan bog'liqligini baholash.

Material va usullar. Tadqiqotga dasturiy gemodializ olayotgan bemorlar hamda sog'lom nazorat guruhi kiritildi. eNOS genining T786C polimorfizmi bo'yicha T va C allellari, shuningdek TT, TC va CC genotiplarining uchrash chastotasi aniqlandi. Bemorlar yurak-qon tomir asoratlarning mavjudligiga ko'ra I va II guruhlar ajratildi. Guruhlar o'rtasidagi farqlar χ^2 mezonidan yordamida

baholandi, nisbiy xavf (RR) va imkoniyatlar nisbati (OR) 95% ishonch oralig'i bilan hisoblandi.

Natijalar. Umumiy bemorlar guruhida T alleli 77,7%, C alleli esa 22,3% hollarda aniqlanib, nazorat guruhida ushbu ko'rsatkichlar mos ravishda 80,9% va 19,1% ni tashkil etdi. Genotiplar taqsimotida TT genotipi bemorlarda 61,1%, TC - 33,3% va CC - 5,6% bo'lib, nazorat guruhida mos ravishda 64,5%, 32,7% va 2,7% ni tashkil etdi. Umumiy bemorlar va nazorat guruhi o'rtasidagi farqlar statistik ahamiyat darajasiga yetmadi ($p>0,05$).

Yurak-qon tomir asoratlari bilan kechuvchi II guruhda C allelining uchrash chastotasi 27,7% bo'lib, I guruhdagi 16,3% ko'rsatkichga nisbatan yuqori aniqlandi ($\chi^2=3,4$; $p\approx 0,07$). C alleli uchun $OR=2,0$ (95% CI: 0,94-4,07) bo'lib, yurak-qon tomir asoratlari mavjud bemorlarda ushbu allelning ko'proq uchrash tendensiyasini ko'rsatdi. CC genotipi ham II guruhda 8,5%, I guruhda esa 2,4% ni tashkil etdi ($OR=3,9$; 95% CI: 0,41-36,4; $p=0,20$). II guruh nazorat guruhi bilan solishtirilganda ham C alleli 27,7% ga qarshi 19,1%, CC genotipi esa 8,5% ga qarshi 2,7% darajasida ko'proq uchradi. Biroq ushbu farqlar statistik ahamiyat chegarasiga yetmadi ($p>0,05$).

Xulosa. Dasturiy gemodializdagi bemorlarda eNOS T786C polimorfizmining C alleli va ayniqsa CC genotipi yurak-qon tomir asoratlari mavjud guruhda nisbatan ko'proq uchrashi aniqlandi. Statistik ahamiyat darajasiga erishilmagan bo'lsa-da, C alleli uchun $OR=2,0$ va CC genotipi uchun $OR=3,9$ bo'lishi ushbu genetik variantlarning yurak-qon tomir asoratlari bilan bog'liq bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Keng ishonch intervallari va $p>0,05$ natijalari sababli bu bog'liqlikni mustaqil xavf omili sifatida talqin qilish uchun kattaroq tanlanmada qo'shimcha tadqiqotlar talab etiladi.